

Česká republika po roce 1989

Mgr. Martin Klapetek, Ph.D.

Kfi TF JU

Revoluce v roce 1989

Nové *vymezení vztahu* vůči náboženství

Bude mít nový *politický* řád *morální* rozměr?

Náboženství = tradiční skupiny

Katolická *církev* jako jeden z *vítězů* nad komunismem

1990 - svobodné volby a Jan Pavel II.

Václav Malý (nar. 1950),
od r. 1997 římskokatolický biskup

Důvěra v církve?

1990 – 51 % občanů důvěřuje církvím, 27 % nedůvěřuje a 22 % se nemůže rozhodnout

1993 – vzrostla nedůvěra nad 50 %

Poč. 90 let jako liminální situace? Ano, ale ...

Posiluje se vysoká míra privatizace a náboženské lhostejnosti.

Deklarativní prohlášení k tradiční náboženské skupině – zdrojem informací Sčítání lidu, domů a bytů z roku 1991.

Sčítání lidu, domů a bytů 1991 (1)

44 % obyvatel se *přihlásilo* k nějakému náboženskému *vyznání*, 40 % „bez vyznání“, 16 % odmítlo na *dobrovolnou* otázku odpovědět

Náboženská *pluralita* byla v *zárodcích*

39 % obyvatel katolíky? Cca 4 *miliony* Čechů – *pouze* doplňující údaj o *hledání identity*

Regionální *rozdíly* – Morava a Čechy

Výrazný pokles členů u *protestantských* církví oproti roku 1950. *Proč?*

Sčítání lidu, domů a bytů 1991 (2)

Zajímavá počet *Svědků Jehovových* (14 575)
a těch, kteří si *nevybrali* státem nabízenou
variantu (cca 21 000) – rodí se *pluralita*

Výsledky potřeba číst v *kontextu*, širší časové,
sociální a kulturní *souvislosti*

Formální přihlášení se k náboženské tradici

Charakter a pozice tzv. *institucionální*
religiozity a narůstající náboženská *pluralita* –
posilování role *alternativní* a *privatizované*
religiozity

Institucionalizované religiozita (1)

Tradiční religiozita svázaná s náboženskými institucemi typu církve

Alternativní religiozita - odehrává se mimo tradiční struktury a má charakter *privatizované, individualizované a synkretické zbožnosti*.

Sleduje se charakter a intenzita členství, účast na obřadech, význam a vnímání rituálů souvisejících se životem *jedince, důvěra v instituce*

Institucionalizované religiozita (2)

Prochází v 90. letech *poklesem*, obnovení *nedůvěry* vůči náboženským institucím.

Pod *pojmem* církev většina Čechů automaticky myslí *římskokatolická* církev – vliv na *obecné* postoje k náboženským institucím

Je *deinstitutionalizace* znovuožívání *sekularizace*? Možná, ale ...

Společnost *naplno* konfrontována s novou situací – výsledkem *duchovní tržště* (s tím souvisí postoj „věřím, ale *nejsem* příslušníkem“)

Tekutá víra

Charakteristické je

1. *inherentní synkretismus*

2. *absence mocenského centra*

3. *Subjektivismus*

*Pozdní moderna
poznámenaná vypjatým
individualismem*

*Holistické pojetí vztahu
mezi člověkem, přírodou
a „božským“ ...*

*Zygmunt Bauman (nar. 1925)
polsko-britský sociolog
židovského původu.*

Nová náboženská hnutí

Decentralizace náboženského života a *expanze*
NNH – náboženství součástí *kontrakultury*

Kritika instrumentální racionality, *manipulace*
konzumní společnosti a „*neautenticity*“
osobního života – *zájem* o alternativní názory
a životní styly

Sekty a destruktivní *kulty* – bigotní, násilnické
a totalitární, *kontroverzní* jednání

Otázka *kulturního* kontentu, vnitřní *pluralizace* –
škodlivost náboženství *obecně*?

Jak na to bude reagovat nová *legislativa*?

Legislativa (1)

Listina základních práv a svobod

Zákon č. 308/2001 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení církví a nábož. společností

Zákon č. 161/1992 Sb. O registraci církví a nábož. Společností – setrvává *diskriminace*

Registrace – s podporou státu *vyučovat* a *vychovávat* svoje *duchovní* a laické spolupracovníky (i na VŠ), *zřizovat* a *provozovat* *zdravotnická* zařízení a zařízení *sociálních* služeb.

Legislativa (2)

Duchovní mohou vstupovat do veřejných zařízení sociální péče, zdravotnických zařízení, do ubytovacích objektů Armády ČR a do zařízení, kde je vykonávána vazba, trest odnětí svobody, ochranná léčba či výchova.

Náboženské společnosti vstupují do výuky nepovinného předmětu náboženská výchova, duchovní jsou placeni ze státních prostředků.

1992 – minimálně 10 000 členů, pokud jsou ve Světové radě církví, pak 500 členů nad 18 let s trvalým pobytem na území ČR.

Legislativa (3)

Zákon č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností

Dva stupně registrace:

pro *první* stupeň 300 podpisů, ale pouze právní subjektivita.

Druhý stupeň – zvláštní práva, po *10 letech* od prvního stupně registrace, pravidelné *zprávy o činnosti*, počet členů nejméně *1 ‰* (10 520 – rok 2013) populace ČR

Problémem současnosti tzv. sekty? Ne, islám ...

Zdroj: Václavík, D.: *Náboženství a moderní česká společnost*. Praha: Grada 2010, s. 130-190.